

Савјетовања о производњи жита и индустриског биља

У оквиру низа савјетовања које је организовао Савез пољопривредних комора по појединим пољопривредним гранама 8 октобра 1954 г. одржано је у Новом Саду савјетовање о производњи жита а наредног дана о производњи индустриског биља. Савјетовањима су присуствовали бројни претставници заинтересованих произвођачких организација, научно истраживачких установа, Југославија за прераду жита и индустриског биља као и предузећа која се баве њиховим прометом из свих крајева Југославије. На ова савјетовања присуствовао је друг Светозар Вукмановић — Темпо као и други претставници наших највиших друштвених органа из чега се види да је овим савјетовањима и на њима третираним проблемима придаван велики значај.

У рефератима поднијетим на савјетовањима истакнути су основни проблеми производње жита и индустриског биља и предложене мјере за унапређење те производње. С обзиром на структуру наше пољопривредне производње, у којој производња жита заузима највише мјеста, многи проблеми третирани у рефератима, дискусији и закључцима односили су се у исто вријеме и на нашу целокупну пољопривредну производњу. Проблеми као што су механизација, хемизација, плодород, заштита од болести и штеточина, организација пољопривредне службе, стручни кадрови, политика цијена, пореска политика и др. не могу се парцијално рјешавати по по-

јединим пољопривредним гранама и специјалностима већ траже комплексно рјешење.

Подаци изнијети на савјетовањима показали су да је производња жита код нас много заостала, да смо постали дефицитарна земља у том најзначајнијем прехранбеном артиклу, те да трошимо знатна драгоцјена девизна средства за увоз жита иако наша земља има ванредно повољне природне могућности, нарочито у равничарским крајевима да производњу жита подигне на много виши ниво.

Нашу производњу жита а и ратарску производњу уопште, карактеришу врло ниски и неуједначени приноси по јединици површине, што је при постојећој агротехници посљедњих година нарочито потенцирано утицајем изузетних климатских прилика (изразито сушне године). Такво стање условљено је у првом реду ниским агротехником, а ова, са своје стране, читавим комплексом других проблема међу којима се истичу: слаба опремљеност наше пољопривредне механизацијом, мада производња и употреба вјештачких ђубрива, недовољна количина стајског ђубрива и његова негравитална њега и опремање, слаба или никаква сјеменска служба, недовољна снабдијеност средствима и апаратуром за сузбијање биљних болести и штеточина, отсуство мелиорационих објеката за коришћење наших обилних водених капацитета у сушном дијелу вегетационог периода, ниво на-

шег пољопривредног произвођача, дестимулативно дејство неких економских мјера и др.

На савјетовању је истакнуто да је основни проблем у производњи жита повећање приноса по јединици површине, а за то повећање основни фактор суна, правилна и благовремена примјена комплекса агротехничких мјера. Бројни огледи и примјери из праксе несумњиво су доказали да се и најјачим сушама успјешно одолијевали усјеви на оним парцелама које су биле прописно обрађиване. Као стимуланс предложено је да се дају посебне напоре оним произвођачима и пољопривредним стручњацима који постигну високе приносе на бази примјене агротехничких мјера. Да би се све потребне агротехничке мјере могле благовремено и правилно извести истакнуто је потреба повећања механизације и њене типизације. Ради темељног разматрања тог проблема, препоручено је одржавање посебног савјетовања. Препоручено је да се премира изградња ђубришта у циљу боље припреме, чувања и њега стајњака, да се што више прошири употреба вјештачког ђубрива и, ради обезбјеђења довољних количина, појача и развије домаћа индустрија ђубрива, да се за прво вријеме потребне количине тих ђубрива увезу и да се постави што шира мрежа демонстрационих огледа са ђубривима у циљу популарисања њихове веће употребе. Такође је закључено да би ради поправке зимљашта требало повећати површине под легуминозама а производњу сјемена легуминоза премирати посебним мјерама јер се оно сада мало производи. Добро организована сјеменска служба без које нема ни доброг сјемена, схваћена је као један од главних предуслова унапређења производње жита. Савјетовање је препоручило да се приступи организовању производњи сјемена жита, те да се оснују удружења произвођача сјемена у којима би произвођачи хибридног сјемена кукуруза имали посебно мјесто. Савезу пољопривредних комора став

љено је у задатак да разради проблеме: организације пољопривредне службе, материјалног стања агронома, организације службе заштите, биља, подизања домаће индустрије апаратуре и средстава за заштиту биља, домаће производње уређаја за научне заводе и станице и сузбијања корова као и да поднесе предлоге за њихово рјешавање. На савјетовању је такође подвучена потреба обезбјеђења научно-истраживачких установа, како стручним кадром тако и у потребним објектима, опремом и другим материјалним средствима, да би могли одговорити задацима који им се постављају при рјешавању готово свих поменутих проблема. Исто тако истакнуто је потреба спречити уздизања пољопривредних производа кроз семинаре, курсеве, зимске течајеве и продужне пољопривредне школе и потреба специјализације пољопривредних кадрова.

На савјетовању о производњи индустриског биља расправљани су мање више исти проблеми као и на савјетовању о производњи жита: повећање приноса, механизација, примјена агротехничких мјера, стајско и минерално ђубрење, заштита биља, сјеменска служба итд. итд. са гледишта индустриског биља. Закључци су у вачелу такође истовјетни. Разликују се једино у погледу начина спровођења појединих мјера, јер одговарајућа индустријска предузећа могу у том погледу одиграти значајну улогу. На овом савјетовању дискутовано је и о проблему производње памука за коју је заинтересована и наша Република. Стручњаци за заштиту биља стајали су на становишту да се код нас у Црној Гори није смјело гајити памук још за 2—3 године и изади раније утврђеног напада памучног мољца који је и ове године установљен. Такође је истакнута потреба проширења капацитета за дуван изградњом ферментационих завода и сушница за сушење дувана.

На ова савјетовања дискутовано је још о низу других пробле-

ма а о поменутих изношена разна гледишта и предлагана разна рјешања. Овдје је дат само преглед основних питања којима су

се савјетовања бавила а и одговарајућих закључака, у првом реду оних који интересују пољопривреду наше Републике. М. У.

Са савјетовања сточарских стручњака у Осијеку

29 октобра 1954 г. на иницијативу Савеза пољопривредних комора ФНРЈ, одржано је у Осијеку савјетовање сточарских стручњака из читаве наше земље. Ово савјетовање третирало је питање мјера унапређења сточарства и крмне базе код нас, гдје се кроз реферат могла добити јасна слика о постојећем стању нашег сточарства, узроцима тога стања и мјерама његовог побољшања.

Постављање овог важног питања код нас има пуно својих оправданих разлога, не само због важности његових разноврсних и вриједних производа, већ и због његове тјесне повезаности са другим гранама пољопривредне производње.

Ниска продуктивност нашег сточарства не може ни издалека подмирити потребе у сточним производима нашег становништва. Са друге стране, мала производња стајског ђубрива и слаба њега истог, заједно са прилично малом производњом вјештачких ђубрива код нас не могу ни издалека да подмире потребе наших орањивих површина.

Оваква ситуација нам намеће нужно проблем унапређења сточарства и побољшање крмне базе. Унапређење сточарства не зависи само од добре воље, већ од више фактора као цјелине. Ови фактори су економске и зоотехничке природе који једино могу да промијене садашње стање сточарства и да га доведу до бољег и завиднијег положаја.

Повећање продуктивности у сточарству условљено је са знатним инвестицијама.

Начин кредитирања за потребе пољопривреде односно сточарства треба да буде еластичнији и са-

ображен потреби пољопривредне производње. Не би требало кредитирање пољопривредне производње идентификовати са индустријом и трговином, јер је процес пољопривредне производње специфичан.

Стога да би се кредитирањем побољшало стање нашег сточарства, треба да је систем кредитирања једноставнији и са мањим каматним стопама. У сточарству требало би кредитирати: набавку расплодних грла, сјемена разних пшћног биља, подизање разних објеката за прераду и спремање сточне хране, коповину индустријских одпадака који служе као концентрована храна и др.

Кредитирање би требало да обухвати у већој мјери приватни сектор преко задруга или друштвених организација чији су чланови индивидуална домаћинства на селу.

Регресирање је такође важна економска мјера за унапређење сточарства. Ово је нарочито важно код овог материјала чије су цијене релативно високе, као на примјер: квалитетна расплодна грла, сјемена крмног биља, као и материјала за изрду силоса, ђубрива, и других објеката.

Важан фактор за унапређење пољопривреде претставља код нас систем контрахирања. Ова мјера увелико оријентише произвођача гдје ће и по којим цијенама реализовати своје производе. Откупна предузећа обезбјеђују себи довољне количине квалитетне робе. Овим начином набавке производа ликвидирају се посредници што смањује продајну цијену роби.

Исто тако су важне економске мјере за унапређење сточарства:

политика цијена, стабилност тржишта, систем промета, начин опорезивања, извоз итд.

За подизање сточарске производње, како квантитативно тако и квалитативно, поред наведених економских мјера на савјетовању је третирано низ зоотехничких мјера, без којих се не би могло замислити унапређење сточарства.

Правилна исхрана домаћих животиња је најважнији фактор без којег се не може замислити унапређење сточарства. Све остале мјере за његово унапређење биле би неефикасне и бесмислене, ако прије свега не би осигурали довољну количину добре стољне хране.

За обезбјеђење ове тако важне мјере требало би посветити више пажње овим питањима:

Природним изворима сточне хране, тј. мелиорацији ливада и пашњака. Производњи што већих количина пићених биљака на ораничним површинама. Начину спремања довољне количине сточне хране за зимски период и изградњу потребних објеката у том циљу. Што већем коришћењу и што већој производњи споредних продуката прехранбене индустрије, који служе као одлична концентрована хранива стоци. Концентрована хранива како биљног тако и животињског поријекла су врло оскудна. Ова оскудица произилази не само од мале производње код нас, већ што се и онако недовољне количине ове врсте сточне хране извозе.

Количина бјелачевинасте хране је веома критична а потребе за истом су велике.

Селекција стоке претставља важну мјеру за унапређење сточарства. Нарочито је важно да се ово питање расправља у оквиру стручних секција друштва пољопривредних стручњака и секцијама за сточарство пољопривредних комора како би се што правилније и боље донијели закључци и предлози, јер за прихватање ове мјере постоји стручна и економска оправданост. Доктавање рејонских раса и сојева у сточарству требало би преорјентисати до

извјесне мјере. Ова преорјентација требала би да иде у правцу замјене мање продуктивних раса продуктивнијим.

Гдјегд постоје услови за држање живине (кокоши, патака, гусака и др.) омогућити веће гајење истих.

Нарочиту пажњу треба посветити производњи расплодног материјала код нас, као и увозу одговарајућих раса из иностранства.

У првом периоду користити постојећи расплодни материјал. Овај материјал требало би форсирати код приватника, припусних станица а са елитним голима ићи на вјештачко осјемењавање, како би се што рационалније користили расплодњаци и смањило проценат јаловости.

Међу осталим мјерама за унапређење сточарства спадало би још:

Успавне мјере, које су важне ради координирања мјера унапређење пољопривредне производње уопште.

Уредба о лиценцирању мушких расплодних прла.

Изложбе, смотре и пропаганда. Културна трговина пољопривредних узгајивача путем разних сајмова.

Стручна штампа.

Пољопривредним установама (заводима и институтима) требало би посветити већу пажњу и дати им више средстава. Заузимањем једног правилног става према овима састојало би се у томе што би им се дали задаци а и средства за извршење тих задатака.

Оспособљавање кадрова је једна врло важна мјера уопште за унапређење пољопривреде.

По завршној дискусији прихваћене су предложене мјере у реферату и донесени су следећи важнији закључци:

За успјешно унапређење и даљи рад у сточарству, читаво тржиште рада како у организационом, тако и у зоотехничком погледу првенствено заснивати на организацијама произвођача.

У сврху спровођења политике унапређења сточарства донијети

оквирни савезни закон о сточарству. У том циљу Савез пољопривредних комора треба да организује израду теза тог оквирног закона.

Забранити извоз споредних продуката прехранбене индустрије (уљане плагаче, сачме, суве резанце, шећерне репе, рибље и крмно брашно).

Повећати површине под крмним биљем давањем пољопривредним произвођачима сјемења крмног биља и правних смјеса уз повлашћену цијену од 50%, а у крајевима гдје се ове културе тек уводе, 75% уз обавезу да исту количину сјемења произведу и продају сјеменишким предузећима по пијачним цијенама. За брже повећање површина под крмним биљем, засијане парцеле ослободити 50% пореза, а плје се ове културе тек уводе 75%.

За подизање силоса, ђубришта, појила, цистерни и хигијенских стаја за стоку уступити пољопривредним произвођачима потребан цемент уз попуст од 50%.

Снизити подвозне тарифе на жељезницама за превоз кабасти хране и стоке, која се превози за зимску и љетну исхрану, на изложбе и сајмове за 50%.

Да народне републике донесу прописе о лиценцирању, селекцији, матичном књиговодству, контроли производних способности, производњи и искоришћавању расплодњака, затим организовању

изложби и смотри и начину оцјењивања прикладне стоке као и предузети све потребно за успјешно спровођење ових мјера.

Обезбједити средства за увоз прикладне стоке.

Рад на унапређењу сточарства усмјерити на задружне организације, пољопривредна добра, сточарске установе и заводе. При републичким и средским органима за пољопривреду увести инспекторску службу за сточарство.

У свим срезovima у којима још не постоје ветеринарске, односно сточарске ветеринарске станице треба их основати, а исто тако сваки срез треба да има ветеринарску амбуланту.

За боље оспособљавање дипломираних агронома, ветеринара и техничара завести обавезан једногодишњи стаж у оквиру приправничког стажа на организованим сточарским добрима, односно сточарско-ветеринарским станицама и другим одговарајућим установама.

Донијети потребне прописе о оснивању школа и курсева за оспособљавање мајстора за поједине врсте у сточарству (говедара, овчара, свињара, живинара итд.)

Обавезати извозна предузећа сточних производа да уплаћују у Савезни фонд за унапређење пољопривреде 5% од вриједности извезене стоке и сточних производа.

В. М.

На основу поднијетог реферата и дискусије у оквиру савјетовања из воћарства за ФНРЈ које је одржано у Београду 23 октобра 1954 г. предложене су следеће:

Мјере за унапређење воћарства

Производња и заштита:

1. Реонизација воћарске производње сматра се основном мјером за успјешно извођење регенерације воћарства, па треба одмах приступити одређивању оријентационих реона, привремене структуре и сортимената у воћарству.

2. Да би постојећи воћни фонд очували и подigli његову продуктивност и квалитет плодова, потребно је приступити акцији асанације путем крчења дотрајалих воћњака, проређивању густих засада, подмлађивању, прекалемљивању и др.

3. Подизање воћњака на земљиштима изложеним ерозији посебно стимулативати.

4. Стихију у подизању нових воћњака спријечити давањем стимулације за подизање воћњака за робну производњу, подигнутих по савременим воћарским принципима у воћарским реонима. Стимулирање вршити давањем бесплатних воћних садница или по сасвим ниској цијени.

5. Проблему уздизања стручних кадрова обратити посебну пажњу путем организовања курсева, специјализације и др.

6. Извођење напријед наведених мјера асанације и подизање нових воћњака није могуће извршити нити обезбиједити производњу воћних садница због недостатка основног воћарског алата: ножева, маказа, тестера и др.

7. Штеточине воћака (калифорниска и шљивина штитаста ваљ) доводе у питање даљи опстанак нападнутих воћњака те је потребно обезбиједити материјална средства за систематску борбу против њих.

8. Шапка шљиве је захватила преко 16 милиона шљивових стабала и учинила економски непродуктивним а својим даљим ширењем угрожава опстанак најважније сорте шљива — покегаче. Потребно је организовати систематско проучавање овог проблема од стране стручњака за заштиту биља и воћарских стручњака.

9. Што прије донијети закон о унапређењу воћарства

Трговина

Потврђујући и овом приликом да је правилна политика цијена и добра организација воћарске трговине први услов за опстанак и напредак воћарства, савјетовање је са жаљењем мрзало да констатује да до сада није успјело остварење сарадње између воћарских стручњака и трговине воћем, тако да трговина својим половањем дјелује веома негативно на унапређење воћарства.

Савјетовање је констатовало да садашња политика откупних ци-

јена коју је водила трговина није повољно дјеловала на произвођаче нити помагала квалитативно ни квантитативно побољшање воћарства.

Прерада воћа

Савјетовање је констатовало да је досадашњи вид прераде воћа, специјално сушење шљива, кување пекмеза, израда ракије итд. постао кочница за успјешно унапређивање свих производа у индустријству, ма да инострани купци још увијек траже ове продукте али захтијевају бољи квалитет.

Да се производња ракије од воћа, нарочито од шљива, све више шири и да се због тога потискују племенитије сорте у корист примитивнијих ракијских сорти које су за ракију укусније. Међутим, свега око 5 — 10% производње ракије успијева да се изведе, док се све остало потроши у земљи. Зато на овај начин прерађено воће представља двоструки губитак за народну заједницу: у левизима и здравствено. Усто се за производњу ракије код произвођача троше огромне количине дрвета у чему влада оскудица.

Од 1 јануара 1957 године забрањити сваку употребу дрвета као горивног материјала за печење ракије.

Постепено прелазити на производњу ракије путем задружних радионица за прераду воћа или индустрије уз коришћење савремених достигнућа науке и технике.

Савјетовање је констатовало да се у волнијим годинама јављају вишкови воћа које нико не превозима, те будући да се ради о брзо покварљивом материјалу, ови вишкови пропадају. У вези с тим се предлаже:

Да се у наставне програме свих стручних женских школа нарочито за обуку сеоских жена и домаћица обавезно унесе и даље формира кућна прерада воћа.

Сматрајући да без развијене конзервне индустрије нема могућности опстанка напреднијег и широко достављеног воћарства, конзервну индустрију треба помоћи

и ојачати, обезбиједити јој рад пуним капацитетом, а не само 20 — 30% као до сада.

Индустрија прераде воћа је неопходно потребна али се не може дозволити тенденција срезова да неконтролисано подижу радионице конзерви воћа у циљу изво-

за док постојећа индустрија ради само са 20 до 30% капацитета.

Ради тога треба увести строжију контролу при одобравању пројеката нових капацитета конзервне индустрије, и то усмјеравати их првенствено на задовољење потреба исхране дотичног краја.

Савјетовање о виноградарству и винарству

У Смедереву је 25 октобра т. г. одржано савјетовање о виноградарству и винарству које је организовао Савез пољ. коморе ФНРЈ. Учествовали су представници заинтересованих пољопривредних добара, виноградарско-винарских задруга, прерађивачких и трговачких винарских предузећа и научно истраживачких установа из читаве државе.

У поднијетом реферату и дискусији одржано је стање нашег виноградарства и винарства, истакнути главни проблеми и предложене мјере за унапређење те значајне гране наше пољопривреде. Констатовано је да је наше виноградарство у доста тешком стању. Ратна пустошења, загушеност, биљне болести, слаба апсолетика, неправилан избор лозних подлога и нерационално искоришћавање оставили су свој траг нарочито на старије засаде од којих је добар дио у великој мјери дотрајао и проређен те се годишње штете због тога цијене на више од 8,3 милијарди динара. Обнова дотрајалих и подизање нових винограда били су последице рата знатно отежани несташицом садног материјала, тешкоћама у издвајању и обезбјеђењу потребних инвестиција, дестимулативним дјеловањем неких економских мјера обавезни откуп, порез на доходак и др. Продуктивност рада у виноградарству је код нас врло ниска, чему доприноси и рђаво стање винограда, стога ва савјетском тржишту тешко можемо издржати конкуренцију других земаља. Производња лозног садног мате-

ријала још увијек не одговара ни по квантитету ни по квалитету. Пламењача причињава велике штете због неорганизоване антипероноспорне службе. Ове године пламењача је у многим крајевима смањила принос винограда за преко 50% иако је вршено прскање. Прерада прожђа код нас је врло примитивна и скупа јер се за 90% обавља код ситних произвођача. Због непостојања законских прописа и одговарајуће контролне службе фалсификовање вина узело је прилично маха, што је негативно утицало на глас наших вина и на њихову потрошњу. Квалитетне винске сорте су много заступљене а такође и стоне сорте. Насупрот томе знатан проценат винограда је под директно једним хибридом и постоји тенденција њиховог даљег ширења. Производња безалкохолних прерађевина од прожђа је врло ниска.

Ради отклањања поменутих недостатака и унапређења виноградарско-винарске производње препоручено је више мјера.

Научно истраживачким установама стављено је у задатак да предложе оријентациони смертвеност виноградарске производње, који би послужиле дискусије у одговарајућим ширим и ужим стручним форумима требало да буде озаконен и преко расадника спровођен на терену у чему би се могло пропагандом и разним економским мјерама. Између осталог предложене су веће пореске олакшице за винограде који се подижу квалитетним и високо-

квалитетним сортама на виноградарском земљишту. Све ово има за циљ подизање квалитета наше виноградарске производње, јер само тим путем можемо наћи и одржати мјесто на свјетском тржишту које је већ неколико година засићено вином и на које се може продријети само одговарајућим квалитетом.

Научним установама такође је постављен задатак да организују и спроведу масовну селекцију лозних подлога и сорти питеме лозе у матичним засадима. До сада је на овом послу у нашој земљи мало рођенца. Једино су у Словенији постигнути значајни резултати и тамо се већ прибјегло на клоналну селекцију. Међутим, у свим напредним виноградарским земљама селекцијом су постигнути крупни успјеси на квалитативном и квантитативном побољшању виноградарске производње. Та мјера би била од великог значаја за унапређење виноградарства и у нашој Републици али и знатно тежа за извођење јер немамо ни матичних ни сортих засада питеме лозе, а матичњаци лозних подлога тек су ступили на род.

Предложено је да се економским мјерама нарочито стимулира подизање плантажних виноградних јер се само у таквим виноградима може организовати рационална производња на савременој основи. Плантажни виноград са савременим системом узгоја омогућавају високу примјену механизације а тиме бољу и јефтинију обраду земљишта, заштиту лозе од болести и штеточина и лакше извођење агротехничких мјера. На тај начин подигла би се продуктивност рада у ви-

ноградарству и, упоредо са тиме, снизиле цијене виноградарским производима. Код приватних произвођача овакви виноград би се подизали удруживањем оних, макар и најмањег броја, који имају парцеле у једном склопу, подесним за плантажни виноград, а удруживање би се могло вршити или само ради подизања винограда или такође ради заједничке механичке обраде, заштите биља и др. док би ручне радове обавио свако на својој парцели.

Тakoђе је препоручено: оснивање пословних организација (расадника и станица) за обнову и унапређење виноградарства у сваком виноградарском региону, оснивање антитеранословних станица у мјестима која предложе научно-истраживачке установе, давање репреса на лозни садни материјал да би цијена била приступачнија произвођачима, обезбјеђење потребне количине цемента, бетонског гвожђа и жице за оквирну опрему у виноградима по приступачним цијенама, откупљивање лиценце за изградњу виноградарских трактора код нас, изградња модерних постројења за спречавање сладосока од гвожђа и воћа, убрзавање изградње вивских подрума и др.

Са савјетовања је постављен захтјев да се законом забрани подизање винограда од директно родних хибрида, а да се постојећи засади опорезују посебним порезом од 4 динара по чокоту.

Нацртом закона о вину обухваћени су многи проблеми, у првом реду фалсификовање вина, те на та питања нијесу донесени закључци.

М. У.